

Stockholm 2017-05-30

Riksantikvarieämbetet

Synpunkter på Riksantikvarieämbetets remitterade förslag till verkställighetsföreskrifter om byggnadsminnen enligt 3 kap. kulturmiljölagen

Sveriges Hembygdsförbund (SHF) lämnar här – i egenskap av landets största ideella organisation med inriktning på att uppmärksamma, ta tillvara, använda och utveckla landskapets kulturvärden och sociala värden – synpunkter enligt rubricerad remittering.

Allmänna synpunkter på det remitterade förslaget

Förslaget:

Riksantikvarieämbetet föreslår verkställighetsföreskrifter och allmänna råd (föreskrifterna) vars syfte är att leda till större effektivitet, rättssäkerhet och enhetlighet i tillämpningen av kulturmiljölagen. Särskilda problem som föreskrifterna ska lösa är regional variation i handläggningspraxis och ojämna bedömningar av ärenden, särskilt vad gäller bedömning av ansökningar om ändring av byggnadsminnen, villkor om antikvarisk medverkan, vård och underhåll och oklara begrepp om byggnadsminnesskyddets utbredning i den omgivande miljön. Förslaget vänder sig särskilt till länsstyrelserna och ägare till byggnadsminnen.

Vår uppfattning:

SHF har granskat förslaget utifrån problemställningen ovan (där hembygdsföreningar är ägare till byggnadsminnen), men också utifrån perspektivet att en hembygdsförening kan väcka fråga om byggnadsminnesförklaring och därför behöver förstå de olika bestämmelserna.

Vi konstaterar att skrivningarna i förslaget utgår från, och ger ytterligare uttryck för det språkbruk som finns inom det offentliga kulturmiljöarbetet vid Riksantikvarieämbetet, länsstyrelserna, de allmänna museerna och de företag som arbetar inom det byggnadshistoriska området. Språkbruket gör föreskrifterna svårare att tillägna sig än nödvändigt, för de som inte ingår i denna professionella sfär. Exempel på uttryck är ”bebyggelseområdet”, ”objektet för byggnadsminnesförklaringen”, ”antikvarisk medverkande” och ”särskilda kvalifikationer”, av vilka några måhända kunde förklaras under de inledande definitionerna.

Föreskrifterna ska tydliggöra de oklara begreppen om skyddets utbredning för byggnaden, byggnadsverket eller anläggningen och i den omgivande miljön (kulturmiljölagens tillämpningsområde), men av förslaget framgår bl.a. utrymmesbegreppen eller -uttrycken

bebyggelseområde, omgivande mark, utanför byggnadsminnets gränser och skyddsområde (d.v.s. "...ett område kring byggnaden..." enligt 3 kap. 2 § KML). Av lagen framgår också uttrycket "...ägare till kringliggande område...". Vi tror att föreskrifterna skulle tjäna på att ytterligare ensa i begreppsfloran med utgångspunkt i uttrycken i lagen och interventionslogiken att byggnadsminnesskyddet omfattar *både* objektet *och* ett område kring detta, som regleras av skyddsbestämmelser, vilka anger den skyddade miljöns värden och hur dessa ska tas tillvara.

SHF anser att 4 § föreskrifterna skulle kunna uttryckas på ett enklare sätt, då vi tolkar värderingslogiken som att en byggnadsminnesförklaring ska innehålla en beskrivning av det synnerligen höga kulturhistoriska värdet, där värdebedömningen ska göras utifrån objektets och miljöns potential för kunskap om kulturhistoria. Vi vill dessutom tillföra att en värdebedömning borde kunna göras också utifrån objektets och miljöns samlade potential för upplevelse av kulturarvet, d.v.s. av kulturarvet som socialt miljövärde, och i enlighet med kulturarvspropositionens skrivning om kulturarvet som "...spår och uttryck från det förflutna som tillskrivs värde och används i samtiden.", där fler, särskilt lokalt, kan bidra till värderingen av det aktuella objektet och området kring detta.

En anmärkning i marginalen är uttrycket "...landscapsavsnitt eller vattenområden...". I enlighet med Europeiska landskapskonventionen omfattas alla landskap, oavsett om de är mark eller vatten, av landskapsbegreppet. Uttrycket i föreskrifterna borde utifrån konventionens logik vara "markområden eller vattenområden".

I övrigt tillstyrker vi förslaget utifrån dess syften. Vi ser det som positivt med tydliggörande verkställighetsföreskrifter och allmänna råd kring byggnadsminnesförklaring, strategier för urval av byggnadsminnen i länen, ändring i strid mot skyddsbestämmelserna och hävning av en byggnadsminnesförklaring.

För Sveriges Hembygdsförbund,

Jan Nordwall
Generalsekreterare

Michael Lehorst
Kulturmiljöstrateg